

Bireyin Kendini Tanıması

1-Ben Neler Yapabilirim?

Yetenek, belli bir eğitimden yararlanma gücüdür. Bireyin hangi eğitim programında başarılı olabileceğini gösterir. Yetenek meslekteki başarıyı etkileyen etkenlerden biridir ve temel gerekliliktir. Seçtiği mesleğin gerektirdiği azami yetenek düzeyine sahip olmayan bireyin o meslekte başarılı olması mümkün değildir. Bunun yanında sahip olduğu yeteneklerinin kapasitesinin altında bir yetenek düzeyi gerektiren mesleğe yönelen bireyin meslekte doyum sağlaması da mümkün olmayacaktır.

Akademik yeteneğin, derslerindeki başarı ya da başarısızlığının araştırılması, sözel ya da sayısal düşünme yeteneklerinden hangisinde daha başarılı olduğunu belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için bireyin fen, sosyal, matematik ve Türkçe derslerindeki başarısı bir ölçüt olabilir. Bunun dışında cisimleri üç boyutta görebilme, şekiller arası benzerlik ve farklılıkları bulabilme gücü de araştırılması gereken bir yetenek alanıdır. Sayısal düşünme gücüne sahip olmayan, yani fen, matematik gibi sayısal derslerde başarı elde edemeyen bir bireyin tıp fakültesi, diş hekimliği, mühendislikler gibi sayısal puan ile öğrenci alan yükseköğretim programlarında başarılı olmaları mümkün değildir. Cisimleri üç boyutlu görebilme, bir evin planına bakarak o evin yapılmış halini göz önünde canlandırabilme gücüne sahip olan birey mimarlık eğitiminde başarılı olabilir. Sözcükleri ustalıkla kullanamayan, zengin bir sözcük dağarcığına sahip olmayan kişinin dil ve edebiyat programında başarılı olması zordur.

2- Ben Neleri Yapmaktan Hoşlanırım?

Yetenekler bireyin hangi eğitim programında daha başarılı olabileceğini gösterirken; ilgiler, bireyin hangi alanlarda hangi faaliyetlerle uğraşmaktan zevk duyacağını belirler. İlgiler, yetenekle ilişkilidir. İlgi duyduğumuz alanlar, çoğunlukla yetenekli olduğumuz alanlardır.

Seçilecek olan meslek, insanlarla diyalogu, onları yönlendirmeyi, onlara yardımcı olmayı mı? yoksa insanlarla değil de objelerle uğraşmayı gerektiriyor? Aynı zamanda edebiyata, müziğe, güzel sanatlara karşı olan ilgiyi karşılıyor mu?

Birey, ilgi duyduğu, hoşlandığı şeyleri severek yapar. Bireyin ilgi duymadığı bir faaliyete yönelmesi hem mesleki doyumunu, hem de başarısını olumsuz etkileyecektir. İnsanlara yardım etmekten, insanların sorunlarını dinleyip, sorunlarına çözüm aramaktan zevk almayan bir psikologun başarılı olma olasılığı düşüktür.

3-Ben Ne istiyorum?

Yetenek ve ilgilerin belirlenmesinin ardından bireyin meslekteki beklentilerini tanımlaması gerekir. İş değerleri, bireyin meslekte nelere önem verdiğini, mesleki faaliyetin sonunda elde etmek istediği olanakları gösterir. Kazanç, yaratıcılığı kullanma, liderlik, yeteneğini kullanma, işbirliği, ün sahibi olma, sosyal statü, düzenli yaşam, değişiklik gibi iş değerleri vardır. Birey bu değerlerden kendisi için önemli olanları belirlemelidir. Kendisine belirlediği bu değerleri sağlayacak mesleğe yönelmelidir. Ancak ilgi ve yeteneklerinin de göz ardı edilmemesi gerekir. Meslekte düzenli bir yaşama, sosyal statüye, işbirliğine, yaratıcılığın anlatım bulmasına önem veren birey kendisine bu beklentilerini sağlayacak "öğretmenlik" mesleğini tercih edebilir. Zor iş, zamanında yapmamız gerekip de yapmadığımız kolay şeylerin birkmesiyle oluşur.

4-Karakterim Nasıl?

Bireyin meslek seçiminde isabetli olabilmesi kişilik özelliklerini çok iyi tanıyıp bu özellikleri gerektiren mesleklere yönelmesine bağlıdır. Bireylerin çok farklı kişilik özellikleri vardır. Atak, girişken, çekingen, uysal, hırslı, idealist, hayal gücü zengin, realist, mantıklı, sinirli, kendi başına buyruk, alçak gönüllü, düzenli, kurallara bağlı vb. Bireyin, sayılan bu özelliklerden hangisine sahip olduğunu belirlemesi, seçimini bu doğrultuda yapması gerekir.

Örneğin; ikna gücü yüksek, dışa dönük, insanlarla devamlı sıcak ilişki kurabilen girişimci niteliklere sahip olan birey avukat, politikacı ya da pazarlamacı olabilir. Kurallara bağlı, düzenli, statüye önem veren, sorumlu, nesnelere uğraşmaktan hoşlanan bireylerin bankacılık, büro memurluğu, muhasebe gibi mesleklere yönelmeleri isabetli olacaktır.

B-Bireyin Meslekleri Tanınması

Bireyin kendini tanımmasının ardından ilgi duyduğu meslekleri de tanınması gerekir.

Bireyin meslekler hakkında araştırmasını;

- Meslek mensuplarının yaptığı temel faaliyetler
- Çalışma ortamı
- Çalışma koşulları
- Çalışanlarda aranan nitelikler
- Mesleğe hazırlanma
- Mesleğin gerektirdiği nitelikler vb. konularında yoğunlaştırması gerekir.
- İlk işe giriş
- Kazanç
- Meslekte ilerleme
- İş bulma olanağı ve mesleğin geleceği

Birey kendi özellikleri ile mesleğin özelliklerini eşleştirerek kararlarını oluşturabilir. Üzerinde durulacak temel nokta; bireyin kendini olmak istediği gibi değil, olduğu gibi objektif olarak tanınmasıdır. İlgi duyduğu meslekleri de olumlu-olumsuz yönleri ile bilmesidir. Bireyin doğru meslek seçimi yapabilmesi için kararlarını kendisinin vermesi, bu karar doğrultusunda ailesini ikna etmesi, anne-babanın da gencin bu kararına saygı göstermesi gerekir.

Kişilik özelliklerinize, yeteneklerinize, günün koşullarına uygun bilinçli bir meslek seçimi toplumda sağlıklı, mutlu, kendi kendisiyle barışık insanların sayısını da çoğaltacaktır. Meslek seçimi hem bireysel hem de toplumsal açıdan büyük önem taşımaktadır. Bireysel yönden birtakım fizyolojik ihtiyaçların doyurulmasında, toplumsal açıdan da toplumsal gelişmeye temel oluşturacak olan insan gücünün planlanmasında önemi açıkça görülmektedir.

Meslekleri Tanıma İle İlgili İpuçları

- Danışman Öğretmeninize ve Rehberlik Uzmanlarına mesleklerle ilgili sorular sorunuz.
- Meslek tanıtım seminerlerine ve üniversitelere yapılan ziyaretlere katılınız
- Seçmeyi düşündüğünüz meslek mensuplarıyla görüşerek onların meslekleriyle ilgili görüşlerini alın. Onlara çalışma ortamlarını, çalışma koşullarını, yaptıkları işleri, çalışanlarda aranan bedeni ve eğitimsel özellikleri, iş kıyafetlerini, işlerinin yapımı için gerekli yeterlilikleri, iş içinde karşılaştıkları güçlükleri, işlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini, meslekte ilerleme durumlarını, kazanç durumlarını, mesleki hareketlilik durumlarını ve mesleğin geleceğinin ne olabileceğini sorunuz